

VALINTAKOEAINIESTO

Sivuille 1-9 on koottu kahteen eri osioon turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksiin ja niiden toimintaan liittyviä aineistoja. Osiossa yksi (sivut 1-4) kerrotaan vastaanottokeskuksen perustamisesta Maahanmuuttoviraston ja kaupungin näkökulmista. Osiossa kaksi (sivut 5-10) aineisto koskee esimerkkitapauksen kautta vastaanottokeskusten toimintaan liittyviä seikkoja tilanteessa, jossa vastaanottokeskusta pyörittää yksityisen sektorin toimija. Aineistot ovat peräisin eri lähteistä ja laadittu eri tarkoituksiin ja aineistoja on myös editoitu valintakoetta varten. Lue tekstit huolellisesti ja vastaa niitä koskeviin kysymyksiin aineiston ja valintakoeartikkeleiden perusteella. Kysymysten yhteydessä on mainittu, minkä artikkelin tietoja kysymyksiin sovelletaan.

Osio 1. Vastaanottokeskuksen perustaminen

Eurooppa ja Suomi sen mukana ovat olleet turvapaikanhakukriisin kohteena, kun sadat tuhannet ihmiset Lähi-idästä ja Afrikasta ovat saapuneet maanosaan. Suomeen saapui vuoden 2015 aikana 32 476 turvapaikanhakijaa, kun vuonna 2014 turvapaikanhakijoita oli 3651. Tämä on tarkoittanut vastaanottokeskusten perustamista, joissa turvapaikanhakijat asuvat odottaessaan turvapaikkahakemuksensa käsittelyä. Vastaanottokeskuksissa turvapaikanhakijoille järjestetään välttämätön toimeentulo ja huolenpito.

Lähde: Maahanmuuttoviraston tiedote 25.9.2015 (tiedotetta editoitu valintakoetta varten)

VASTAANOTTOKESKUksen PERUSTAMINEN

Tässä tiedotteessa kuvataan lyhyesti perusasiat siitä, miten vastaanottokeskuksen toimiminen kunnassa vaikuttaa kunnan toimintaan. Turvapaikanhakijoiden vastaanotto- tai järjestelykeskuksen perustamisesta, lakkauttamisesta ja toimipaikasta. Vastaanottokeskuksia ja ryhmäkoteja on valtion, kuntien, Suomen Punaisen Ristin, sekä yksityisten yritysten ylläpitäminä. Maahanmuuttovirasto korvaa vastaanottokeskuksen kustannukset keskuksen ylläpitäjän kanssa solmitun sopimuksen mukaisesti.

Vastaanottokeskusta voi ylläpitää kunta tai muu taho

Sisäasiainministeriö antaa Maahanmuuttovirastolle valtuudet sopia kunnan, kuntayhtymän, muun julkisoikeudellisen yhteisön taikka yksityisen yhteisön tai säätiön kanssa vastaanotto- tai järjestelykeskuksen perustamisesta, lakkauttamisesta ja toimipaikasta. Vastaanottokeskuksia ja ryhmäkoteja on valtion, kuntien, Suomen Punaisen Ristin, sekä yksityisten yritysten ylläpitäminä. Maahanmuuttovirasto korvaa vastaanottokeskuksen kustannukset keskuksen ylläpitäjän kanssa solmitun sopimuksen mukaisesti.

Vastaanoton palvelut

Majoitus

Vastaanottokeskus voi olla laitostyyppinen tai asuntopohjainen keskus. Laitostyyppisessä keskuksessa asuminen muistuttaa laitosasumista. Osassa laitostyyppisiä keskuksia ruokahuolto järjestetään keskuskeittiön kautta. Asuntopohjaisessa vastaanottokeskuksessa on joku yhteinen keskustila henkilökunnalle ja palveluille, mutta turvapaikanhakijat asuvat lähistöllä olevissa asunnoissa.

Yksityismajoitus

Turvapaikanhakija voi järjestää majoituksensa myös itse. Tällöin hänen tulee huolehtia majoituksen kustannuksista itse, mutta hän säilyy oman vastaanottokeskuksensa rekisteröitynä asiakkaana ja saa muut vastaanottopalvelunsa edelleen keskukselta. Yksityismajoituksessaan asuminen ei oikeuta turvapaikanhakijaa saamaan kunnan palveluita.

Sosiaalipalvelut

Sosiaalihuoltolain 15 §:ssä tarkoitettua sosiaalityötä ja 16 §:ssä tarkoitettua sosiaaliohjausta tekee vastaanottokeskuksessa sosiaalihuollon ammattihenkilö. Työhön kuuluu neuvontaa, ohjausta, sosiaalisten ongelmien selvittämistä ja muita tukitoimia, jotka ylläpitävät ja edistävät yksilöiden ja perheen turvallisuutta ja suoriutumista sekä yhteisöjen toimivuutta. Turvapaikanhakijalla on oikeus saada sosiaalihuoltolain 14 §:ssa tarkoitettuja sosiaalipalveluja, jos sosiaalihuollon ammattihenkilö arvioi ne välttämättömiksi sinä aikana, jona henkilö on oikeutettu vastaanottopalveluihin. Mahdollisissa lastensuojelutapauksissa vastaanottokeskus tai ryhmäkoti ja kunnan lastensuojeluviranomaiset tekevät yhteistyötä.

Terveyspalvelut

Turvapaikanhakijalla on oikeus kiireelliseen ja välttämättömään terveydenhoitoon. Vastaanottokeskus hankkii terveyspalvelut ostopalveluna Maahanmuuttoviraston kilpailuttamilta tahoilta. Palvelut pääkaupunkiseudulla tarjoaa Aava ja muualla maassa pääsääntöisesti Terveystalo. Vastaanottokeskuksessa työskentelee terveydenhoitaja, joka ohjaa turvapaikanhakijan tarvittaessa näille palveluntarjoajille. Jos turvapaikanhakija hakeutuu kunnan tai muun tahon terveyspalveluihin ilman oman vastaanottokeskuksensa lähetettä, hän on itse vastuussa palvelun kustannuksista. Turvapaikanhakijalle tehdään vastaanottokeskuksessa infektio tautien seulontaa ja annetaan tarpeellisia rokotteita. Myös seulonnat toteutetaan vastaanottokeskuksen terveydenhoitajan ja terveyspalveluiden tuottajan yhteistyönä. Rokottamiseen voidaan käyttää kansallisen ohjelman rokotteita, joiden hankkiminen tapahtuu vastaanottokeskuksen sijaintikunnan terveyskeskuksen kautta. Alaikäiset turvapaikanhakijat ovat oikeutettuja samantasoisin terveyspalveluihin kuin kuntalaiset. Nämäkin palvelut toteutetaan vastaanottokeskuksen hankkimana ostopalveluna. Turvapaikkaa hakevilla lapsilla on oikeus kansallisen rokotusohjelman mukaiseen rokotussuojaan.

Taloudellinen tuki turvapaikanhakijalle

Turvapaikanhakijan tulisi ensisijaisesti pyrkiä huolehtimaan toimeentulostaan itse. Vastaanottokeskus voi myöntää vastaanottorahaa, joka on tarkoitettu kattamaan turvapaikanhakijan välttämättömät perustarpeet. Vastaanottorahan suuruus riippuu turvapaikanhakijan olosuhteista ja hänen majoitusyksiköstään. Esimerkiksi aikuiselle yksin asuvalle annetaan vastaanottorahaa 316,07 euroa kuukaudessa jos vastaanottokeskuksessa ei tarjota aterioita, tai 92,64 euroa jos vastaanottokeskus tarjoaa ateriat.

Turvapaikanhakijoiden työnteko ja opiskelu

Vastaanottokeskukset järjestävät erilaista opinto- ja työtoimintaa. Työ- ja opintotoimintaan osallistuminen on turvapaikanhakijalle pakollista ja siitä kieltäytyminen voi johtaa vastaanottorahan vähentämiseen. Vastaanottokeskusten järjestämää opintotoimintaa ovat mm. suomen kielen kurssit. Vastaanottokeskusten järjestämään työtoimintaan kuuluu yleensä keskuksen tilojen ja ympäristön siisteydestä huolehtimista. Turvapaikanhakija voi tehdä myös palkkatyötä Suomessa. Turvapaikanhakija joka on esittänyt matkustusasiakirjansa viranomaisille turvapaikkaa hakiessaan saa aloittaa palkkatyössä 3 kuukauden kuluttua turvapaikkahakemuksen jättämisestä, muille aikaraja on 6 kuukautta. Vastaanottokeskuksen sijaintikunta on perusopetuslain mukaan velvollinen järjestämään oppivelvollisuusikäisille perusopetusta sekä oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna esiopetusta.

Muut palvelut

Turvapaikanhakijalla on oikeus saada oikeusapua turvapaikka-asiansa käsittelyyn. Avustajan palkkio suoritetaan oikeusaputoimistojen kautta valtion varoista. Turvapaikanhakijalle järjestetään vastaanottokeskuksen toimesta myös tarpeelliset tulkkauspalvelut mm. terveydenhuollossa asioimista varten. Turvapaikanhakijalle annetaan kortti, joka osoittaa häntä koskevan hakemusasian olevan Suomessa vireillä. Kortin antaa poliisi tai rajavartiolaitos. Korttiin merkitään hakijan nimi, syntymäaika, kansalaisuus ja siihen liitetään valokuva. Jos hakijan henkilöllisyyttä ei ole pystytty varmistamaan, siitä tehdään merkintä korttiin. Kortti ei ole virallinen henkilöllisyystodistus.

Vastaanottopalveluiden päättyminen

Vastaanottopalvelut päättyvät sen jälkeen kun turvapaikanhakijan oleskelulupa-asia on ratkaisu.

Jos hän saa oleskeluluvan, hänelle annetaan vastaanottopalveluita kohtuullinen aika siihen asti kunnes hän muuttaa vastaanottokeskuksesta johonkin kuntaan. Vastaanottokeskus voi avustaa asunnon ja kuntapaikan järjestämisessä, mutta asiakas voi huolehtia siitä myös itse. Jos hän saa kielteisen päätöksen ja hänet käännytetään maasta, hänelle annetaan vastaanottopalveluja siihen saakka kunnes hän on poistunut maasta. Maasta poistuminen tapahtuu joko omaehtoisesti omin varoin tai vapaaehtoisen paluun kautta, tai poliisin toimeenpanemana. Jos poliisi ei pysty toimeenpanemaan maasta poistamista, ulkomaalaisella on 30 päivää aikaa poistua maasta tai hakeutua vapaaehtoiseen paluuseen. Tämän jälkeen vastaanottopalvelut päättyvät. Tätä säännöstä ei sovelleta ilman huoltajaa olevaan alaikäiseen.

Lähde: Kouvolan kaupunki 27.8.2015 (uutista editoitu valintakoetta varten)

Turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskus ja hätämajoitusta suunnitteilla Kouvolaan

Maahanmuuttovirasto ja Suomen Punaisen Ristin Kaakkois-Suomen piiri ovat tiedustelleet Kouvolan kaupungin kantaa turvapaikanhakijoiden hätämajoittamiseen ja uuden noin 150 - 250 hengen vastaanottokeskuksen perustamiseen Kouvolan alueelle. Kouvolan kaupunginjohtaja esittää kaupunginhallitukselle 31.8.2015, että kaupunki suhtautuu myönteisesti vastaanottokeskuksen perustamiseen ja hätämajoituksen järjestämiseen.

Maahanmuuttovirasto on suunnitellut turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksen perustamista Kouvolaan hajautetulla mallilla vuokra-asuntoihin eri puolille kaupunkia. Minimikoko keskukselle olisi 150 paikkaa, mutta maahanmuuttovirasto pyytää myös selvittämään mahdollisuutta laajentaa keskusta 250 paikkaan. Kouvolan Asunnot Oy:n toimitusjohtaja Auvo Viirun mukaan eri puolilta kaupunkia löytyy tyhjillään olevaa asunto-kantaa. Maahanmuuttovirasto voi hyödyntää myös yksityisiä vuokra-asuntomarkkinoita tilojen hankinnassa.

Valtio maksaa kaikki turvapaikanhakijoiden vastaanottamisesta aiheutuvat toimintakulut. SPR:n Kaakkois-Suomen piirin toiminnanjohtaja Arja Vainio toteaa, että piiri perustaa ja ylläpitää keskusta, jos kaupunki ottaa myönteisen kannan. Vastaanottokeskus hankkii turvapaikanhakijoiden tarvitsemat terveyspalvelut yksityiseltä palveluntuottajalta eivätkä vastaanottokeskuksen palvelut tulisi rasittamaan kunnan palvelujärjestelmää. Sosiaalipalvelut, kuten ohjaus, neuvonta ja avustusten myöntäminen, järjestetään vastaanottokeskukseen palkattavalla henkilöstöllä. Mikäli kaupungilta tai erikoissairaanhoidon/ sosiaalipalveluita tuottavilta kuntayhtymiltä hankitaan terveys- tai sosiaalipalveluja, kustannukset korvataan tuottajalle täysimääräisesti.

Turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskukseen tulevilla peruskouluikäisillä lapsilla on oikeus kunnan järjestämään perusopetukseen, jonka kustannukset valtio korvaa kunnalle. Kaupungin lasten ja nuorten palvelut pystyvät järjestämään sekä valmistavaa että vaadittavaa perusopetusta.

Kaupunginjohtaja Lauri Lamminmäen mukaan Kouvolan kaupunki arvioi vastaanottokeskuksen perustamista ja hätämajoituksen järjestämistä ensisijassa humanitäärisestä näkökulmasta. Suomi on sitoutunut turvapaikanhakijoiden vastaanottamiseen. On tärkeää, että kunnat osaltaan osallistuvat hädässä olevien ihmisten auttamiseen. Vastaanottokeskuksella on Kouvolan alueelle taloudellisia vaikutuksia mm. työpaikkojen muodossa. Arvioiden mukaan kymmentä turvapaikanhakijaa kohti tarvitaan yksi työntekijä. Palkattavan henkilökunnan lisäksi keskus työllistää mm. kuljetus-, kiinteistö- ja ruokapalveluita. Vastaanottokeskus vireyttää alueen talouselämää, koska monet hankinnat tehdään alueelta.

Lähde: Yle 30.8.2015 (uutista editoitu valintakoetta varten)

Maahanmuuttovirasto voi perustaa vastaanottokeskuksen – kunnan vastustuksesta huolimatta

Jos vastaanottokeskus perustetaan yksityisen omistamaan tilaan, kunnan hyväksyntää ei tarvita, vaikka käytännössä Maahanmuuttovirasto kantaa aina kysyy. Lehtikuva.

Kuntapäätäjät ympäri Suomen hierovat parhaillaan älynystyröitään pohtiessaan, miten tulisi suhtautua omaan kuntaan mahdollisesti tulevaan pakolaisten vastaanotto- tai hätämajoituskeskukseen.

Ei välttämättä tarvitsisi, sillä kunta ei asiasta aina edes voi päättää. Vastaanottokeskuksia voidaan nimittäin perustaa kahdella tavalla. Maahanmuuttovirasto voi perustaa keskuksen kunnan omistamaan tilaan, jolloin asia käsitellään normaalisti, ja kunta päättää, onko se mukana vain ei. Jos taas vastaanottokeskus perustetaan yksityisen omistamaan tilaan, kunnan hyväksyntää ei tarvita, vaikka käytännössä Maahanmuuttovirasto kantaa aina kysyy. Sen sijaan jo toiminnassa olevan vastaanottokeskuksen alaisuuteen tulevasta hätämajoitusyksiköstä päätöksen tekee yksin Maahanmuuttovirasto.

– Nyt täytyy kuitenkin muistaa se, että vastaanottokeskuksen perustaminen kuntaan on kunnan kannalta aika iso asia. Minusta on tarpeellista keskustella kunnan kanssa ja kuulla heidän mielipiteensä, vaikka perustamispäätös voidaankin tehdä kunnan kannan vastaisesti, sanoo julkisoikeuden asiantuntija, emeritusprofessori Teuvo Pohjolainen STT:lle.

Avoimuus on parasta

Pohjolainen kannustaakin kuntapäätäjiä avoimuuteen asiassa. Salailu ei tuota mitään hyvää. Muun muassa sosiaalisessa mediassa asiaa lähdetään helposti kommentoimaan vajanaisilla tiedoilla, jos ei parempia ole saatavilla. ”Kunnanhallitus on se toimielin, joka edustaa kuntaa ulospäin ja ilmaisee kunnan mielipiteen tai kannan. Kannan pitää sitten myös olla kuntalaisten nähtävissä pöytäkirjoista”, Pohjolainen muistuttaa. ”Jos ajatellaan hyvin pientä kuntaa, vastaanottokeskuksesta koituu kunnalle myös velvoitteita muun muassa terveydenhuoltopalvelujen osalta. Vaikka niihin korvaukset tulevat valtiolta täysimääräisesti, toki se, että terveyskeskuksen toiminnan piiriin tulee huomattavasti uusia ihmisiä, vaikuttaa asukkaiden terveydenhuoltopalveluiden saatavuuteen”, professori sanoo.

Osio 2. ”Luona Oy”

Lähde: Yle 16.9.2015 (uutista editoitu valintakoetta varten)

Osakeyhtiö ensimmäistä kertaa vastaanottokeskuksen pyörittäjänä – voittojen tavoittelua vai hyvää tahtoa?

Espooseen tänään keskiviikkona avattavan vastaanottokeskuksen pyörittäminen on ensimmäistä kertaa yksityisen yrityksen vastuulla. Luona Oy:n johdon mukaan lähtökohtana ei ole voittojen tavoittelu kriisin kustannuksella, mutta osakeyhtiö ei myöskään voi toimia tappiollisesti.

Mistä on kyse?

Yksityissektori on ensimmäistä kertaa mukana pyörittämässä vastaanottokeskusta, kun Espoon aikuisille tarkoitettu keskus avataan 16.9.2015. Luona Oy:n taustalla on kansainvälinen Barona-konserni, jonka liikevaihto on yli 160 miljoonaa euroa. Luonan hallituksen puheenjohtajan Paavo Voutilaisen mukaan voittojen haaliminen ei ole ensisijainen tavoite pakolaisten majoittamisessa. Voutilainen uskoo, että pakolaisten ympärille voi syntyä monenlaista liiketoimintaa.

Tuhansien pakolaisten tullessa Suomeen maahanmuuttovirasto on tehnyt jotain ennenkuulumatonta – yksityinen yritys pyydettiin hätiin perustamaan vastaanottokeskusta. Aiemmin vastaanottokeskuksia ovat pyörittäneet lähinnä kunnat ja kolmannen sektorin toimijat.

Sosiaali- ja terveyspalveluja tuottava osakeyhtiö Luona Oy laittoi Espoon vastaanottokeskuksen pystyyn lyhyellä varoitusajalla. ”Lähtökohta on se, että meillä on kansallinen kriisi. Turvapaikanhakijoita tulee joka puolelta ja kaikki kantokyky, mitä yhteiskunnasta löytyy, valjastetaan tähän kohtaan”, sanoo hallituksen puheenjohtaja Paavo Voutilainen Luona Oy:stä.

Kansainvälinen konserni taustalla

Yritys tunnettiin aiemmin nimellä Barona Hoiva, jonka liiketoimintaan kuului myös muita alueita, kuten henkilöstövälytystä. Kesällä yhtiö sai nimekseen Luona Oy, ja samalla se keskittyi sosiaali- ja terveyspalveluihin. Lisäksi se tuottaa kriisi- ja hätämajoitusta Vantaan asunnottomille. Luona Oy on osa kansainvälistä Barona-konsernia. Seitsemässä maassa toimivan yhtiön liikevaihto on yli 160 miljoonaa euroa. Helsingin sosiaalijohtajanakin aiemmin toimineen Voutilaisen mukaan Luonalla on muutaman miljoonan euron liikevaihto. Tälle vuodelle hän odottaa niukkaa tai kohtalaista tulosta: ”Toimimme vasta ensimmäistä vuotta tällä volyymillä.”

Hyvää tahtoa vai voittojen tavoittelua?

Voutilaisen mukaan pakolaisten majoittamisessa ei ole ensisijaisesti kyse voittojen tavoittelusta, mutta hän myöntää, että osakeyhtiö ei myöskään voi toimia tappiollisesti. ”Olemme lähteneet siitä, että tämä tuotetaan samantyyppisessä hintahaarukassa kuin SPR tällaista hommaa tuottaa. Se on selvää, että osakeyhtiölain mukaan emme voi toimia tappiollisesti ainakaan pitkiä aikoja. Ei tässä kenelläkään ole sellaista ideaa, että kansallisessa hätätilanteessa lähdetään tällaiseen juttuun liiketaloudellisin argumentein, mutta osakeyhtiöllä pitää olla tervettä liiketoimintaa.”

Pakolaisten ympärille uutta liiketoimintaa

Voutilainen uskoo, että Suomeen tulevien pakolaisten ympärille voi kehkeytyä monenlaista liiketoimintaa: ”Se on ilman muuta sekundäärinen seuraus tästä tilanteesta. Se luo työpaikkoja ja liiketoimintamahdollisuuksia esimerkiksi ravitsemus- ja turvapalvelualojen yrittäjille. Itse asiassa aika vilkaskin taloudellinen aktiviteetti pyörii tässä.” Voutilaisen mukaan pakolaisista on hyötyä Suomelle pitkällä tähtäimellä, jos heidän kotouttamisensa onnistuu – ”Jos kaikki menee hyvin, niin nopea kotouttaminen, joka nyt näyttyy meille sosiaalipoliittisena haasteena, onkin voimavara koko Suomelle. Pitäisi vaan pystyä hoitamaan maahanmuuttajien töihin siirtyminen mahdollisimman nopeasti.”

Lähde: Yle 16.2.2016 (uutista editoitu valintakoetta varten)

Luonan työntekijät vastaanottokeskusten arjesta: "Bisnestä ihmisoikeuksien kustannuksella"

Yksityisistä Luona Oy:n pyörittämistä vastaanottokeskuksista on tehty useita valituksia Maahanmuuttovirastoon. Ylen haastattelemien entisten työntekijöiden mukaan vastaanottokeskusten arkea varjostivat muun muassa rasismi ja henkilöstövajeen aiheuttamat vaaratilanteet. Yle kertoi viime viikolla Maahanmuuttovirastoon tulleista Luona Oy:n vastaanottokeskuksiin liittyvistä valituksista. Työntekijät, asiakkaat ja viranomaiset ovat kirjelmöineet muun muassa turvapaikanhakijoiden epäammattimaisesta kohtelusta ja terveydenhuollon puutteista. Luona Oy:n linjauksiin kuuluu, ettei mediaa päästetä vierailulle yhtiön vastaanottokeskuksiin. Saimme haastatteluun viisi Luona Oy:n vastaanottokeskuksissa työskennellyttä, jotka avasivat yksiköiden arkea. He kaikki olivat irtisanoutuneet omasta aloitteestaan eivätkä halunneet nimiään julki.

Työntekijöiden mukaan Luonan vastaanottokeskuksiin liitetyllä terveydenhuollon henkilöstövajeella on ollut vakavia seurauksia. Yksi työntekijä kertoo, ettei hänen yksikössään ollut terveydenhoitajaa syksyllä lainkaan. Terveydenhoitaja työskenteli eri keskuksessa yhtenä päivänä viikossa, ja hänen pakeilleen oli vaikea päästä – ”Lääkəriin tai sairaalaan pääsy saattoi olla ammattitaidottoman ohjaajan arvion varassa. Ohjaajan, jolla ei ollut minkäänlaista sosiaali- ja terveysalan koulutusta.” Maahanmuuttovirasto antaa toimijoille omat suosituksensa esimerkiksi terveydenhoitajien määrästä, mutta Luonan kaikissa yksiköissä suositukset eivät ole toteutuneet. Suositusten mukaan 150 asiakasta kohden täytyisi työskennellä kokopäiväisesti yksi terveydenhoitaja. Luonan vastaanottokeskukset ovat suuria, useiden satojen turvapaikanhakijoiden majoitusyksiköitä, joten monessa vastaanottokeskuksessa tulisi työskennellä 2–4 terveydenhoitajaa. Luonan toimitusjohtaja Milja Saksi kertoi aiemmin Ylelle, että suositukset tulivat yhtiön tietoon viikko pari sitten. Työntekijöiden mukaan tämä ei pidä paikkansa. ”Henkilöstömitoitustaulukko oli kiinnitettyä vastaanottokeskuksen toimiston seinälle jo syksyllä”, yksi työntekijöistä kertoo.

Luona Oy: "On ikävä kuulla tällainen kokemus"

Ylen haastattelemat työntekijät olivat sitä mieltä, että Luonan vastaanottokeskustoimintaa pyöritettiin mahdollisimman halvalla voittojen maksimoimiseksi. ”Vastaanottokeskuksia pyörittävät bisnesihmiset eikä sosiaalialan ihmiset. Johtamistyyli oli diktatuurimainen, vastuuton ja välinpitämätön. Siellä tehdään bisnestä ihmisoikeuksien kustannuksella”, yksi ohjaajista sanoo. ”Ohjaajat eivät useinkaan uskaltaneet mainita epäkohdista esimiehilleen, sillä varsinkaan kouluttamattomilla ei ollut varaa menettää työpaikkaansa”, hän jatkaa.

Työntekijöiden mukaan Luonalla oli tiukat säännöt muun muassa siitä, mitä toiminnasta sai kertoa muille. ”Saimme sähköpostiin viestin, jossa kiellettiin puhumasta mistään toimintaan liittyvästä esimerkiksi toimittajille”, yksi työntekijä kertoo. Luona Oy:n toimitusjohtaja ei antanut Ylelle haastattelua. Hän kommentoi hänelle lähetettyjä yhden työntekijän sitaatteja muun muassa vartijoiden käytöksestä sähköpostissaan näin: ”Palkkasimme syksyn aikana lähes 200 uutta työntekijää. Osan kanssa emme uusineet määräaikaista työsopimusta. En osaa kommentoida yksittäistapausta, mutta on ikävä kuulla tällainen kokemus.”

Lähde: Suomen Kuvalehti 12.2.2016 (uutista editoitu valintakoetta varten)

Pakolaiskriisi: Yksityisiä vastaanottokeskuksia ei kilpailutettu – hinta karkasi liian korkeaksi

JOS YKSIKÄÄN KILPAILIJA EI VALITA, HANKINTAMENETTELYYN EI PUUTUTA, SANOO MINISTERIÖN VIRKAMIES.

Maahanmuuttovirasto ei ole kilpailuttanut yksityisiä vastaanottokeskuksia, kun se on ostanut niiltä palveluja. Lain mukaan kilpailutus täytyy tehdä, jos terveydenhoito, sosiaali- tai koulutuspalveluita hankitaan yli 100 000 eurolla. Kilpailutus täytyy tehdä myös EU-tasolla, jos valtion ostaman palvelu arvo ylittää 137 000 euroa. Yksityisten vastaanottokeskusten palvelut ylittävät hankintarajat.

EU-komissio on ottanut kantaa vastaanottokeskusten perustamiseen. Sen mukaan äärimmäisen kiireellisissä tapauksissa kilpailutusta ei välttämättä tarvitse järjestää ja voidaan käyttää nopeutettua menettelyä. Asia ei ole kuitenkaan aivan yksioikoinen. Kilpailutuksen puutteen on epäilty johtavan nouseviin kustannuksiin, jotka veronmaksajat loppupeleissä maksavat. Maahanmuuttovirastolla on ollut ongelmia etenkin Suomen suurimman yksityisen vastaanottokeskuspalveluita myyvän Luona Oy:n kanssa.

Yhtiöstä ovat valittaneet viranomaiset, turvapaikanhakijat ja yhtiön oma henkilöstö. Valitusten syy on ollut se, ettei Luonalla ole ollut tarpeeksi henkilöstöä. *Suomen Kuvalehti* uutisoi aiheesta jo 20. tammikuuta. SK kertoi muun muassa, että Luonan Espoossa sijaitsevassa keskuksessa asuu liki 600 turvapaikanhakijaa. Heidän terveydestään vastaa yksi terveydenhoitaja, joka on paikalla vain virka-aikana. Maahanmuuttoviraston vastaanottoyksikön johtaja Jorma Kuuluvainen sanoo, että Luona on yksi niistä yrityksistä, joita ei ole kilpailutettu.

Maahanmuuttovirastolla on noin 200 sopimusta yksityisten yritysten kanssa, osa niistä on päättymässä, mutta useiden yhtiöiden kanssa sopimus jatkuu. ”Tilanne ei ollut kovin helppo syksyllä 2015, kun sopimuksia yritysten kanssa tehtiin. Joissakin tilanteissa hinta pyrki karkaamaan, mutta yritimme pitää puolemme”, Kuuluvainen sanoo. Luonan kohdalla henkilöstömitoituksessa on päästy yhteisymmärrykseen, Kuuluvainen sanoo.

Valtion kokonaismenot vastaanottokeskusten osalta olivat viime vuonna noin 166 miljoonaa euroa.

Tarkat laskelmat menoista valmistuvat lähiviikkoina. Tulevat menot vastaanottokeskusten osalta puolestaan on arvioitu todennäköisesti liian pieniksi. ”Meillä on edelleen sisässä noin 28 000 turvapaikanhakijaa. Tälle vuodelle on arvioitu, että turvapaikanhakijoita tulee noin 15 000. Menojen mitoitus on arvioitu ehkä alakanttiin”, Jorma Kuuluvainen sanoo. Maahanmuuttovirasto pyrkii tekemään tänä vuonna lain mukaiset kilpailutukset.

Lähde: Yle 12.2.2016 (uutista editoitu valintakoetta varten)

Yksityisten vastaanottokeskusten toiminnasta valitetaan eniten – Maahanmuuttovirasto tiukentaa valvontaa

Suurin osa Maahanmuuttovirastoon tulleista valituksista koskee yksityisiä Luona Oy:n vastaanottokeskuksia. Yhtiö ja Maahanmuuttovirasto väentävät keskenään myös siitä, onko budjetilla palkattu suositeltu määrä terveydenhoitohenkilökuntaa.

Viime syksynä Maahanmuuttovirasto oli pulassa. Tuhansille Suomeen tulleille turvapaikanhakijoille oli löydettävä nopeasti katto pään päälle. Suomeen perustettiin pikavauhdilla 180 uutta vastaanottokeskusta. Hätiin turvapaikanhakijoiden majoittamiseen saatiin uusia yksityisiä toimijoita, joilla ei ollut minkäänlaista kokemusta vastaanottokeskusten pyörittämisestä. ”Hankimme majoituspaikkoja sieltä mistä niitä saimme. Ei

ollut mitään mahdollisuuksia toiminnan kilpailuttamiseen”, Maahanmuuttoviraston vastaanottoyksikön johtaja Jorma Kuuluvainen sanoo. Yksi pelastava taho oli yksityinen Luona Oy, joka kykeni perustamaan jo olemassa oleviin tiloihinsa usean sadan asiakkaan yksiköitä. Sopimus Maahanmuuttoviraston kanssa syntyi syyskuussa, ja Luonasta tuli nopeasti Suomen suurin yksityinen vastaanottokeskustoimija.

Henkilöstövajetta ja ilmapiiriongelmia

Toiminta ei kuitenkaan ole käynnistynyt yksityisellä sektorilla aivan Maahanmuuttoviraston odotusten mukaisesti. Etenkin Luonan vastaanottokeskustoiminnasta on kirjelmöity kielteisesti Maahanmuuttovirastoon pitkin syksyä ja alkuvuotta. Luona Oy pyörittää tällä hetkellä kahdeksaa vastaanottokeskusta, joista suurin osa sijaitsee pääkaupunkiseudulla. Kirjelmä on tullut sekä henkilöstöltä, turvapaikanhakijoilta että myös viranomaisilta. Palautteen valossa Luonan vastaanottokeskuksia riivaa henkilöstövajeen lisäksi myös keho ilmapiiri. ”Henkilöstömäärä on koettu riittämättömäksi. Asiakkaat ovat kokeneet epäkunnioittavaa kohtelua ja lisäksi joidenkin yksiköiden johdon toiminta on kummastuttanut”, Jorma Kuuluvainen sanoo. Järjestöjen ja kuntien vastaanottokeskuksista ei ole tullut vastaavanlaista palautetta Maahanmuuttovirastoon.

Luonan yksikössä kuoli nuori turvapaikanhakija

Maahanmuuttovirasto antaa vastaanottokeskuksille omat suosituksensa henkilöstömitoituksesta. Ne eivät ole lakiin kirjattuja. Esimerkiksi Espoon Nihtisillan vastaanottokeskuksessa terveydenhoitajia täytyisi asiakasmäärään suhteutettuna olla vähintään neljä. Maahanmuuttoviraston tietojen mukaan keskuksessa työskentelee vain yksi terveydenhoitaja. Nihtisillan tilanne nousi esiin tammikuussa, kun yksikössä kuoli nuori turvapaikanhakija. ”Luonan mukaan henkilöstövajeella ei kuitenkaan ole ollut vaikutusta tapahtumien kulkuun”, Jorma Kuuluvainen sanoo ja jatkaa: ”Saamamme palautteen mukaan turvapaikanhakijat ovat kuitenkin kokeneet, että koska terveydenhoitajia ei ole riittävästi, lääkäriin on vaikea päästä. Tietojemme mukaan kaikkiaan kolme tai neljä terveydenhoitajaa puuttuu yksiköiden kokonaissuositusmäärästä edelleen.” Luona Oy:n edustajat eivät suostuneet tapaamaan eivätkä antamaan Ylelle haastattelua. Yhtiön omiin linjauksiin kuuluu myös se, ettei median edustajia päästetä vierailulle vastaanottokeskuksiin. Vartija tulee vastaan jo parkkipaikalla.

Lähekkänsä sähköpostissa toimitusjohtaja Milja Saksi perustelee terveydenhoitajien määrää Luonan omalla toimintamallilla, jossa terveydenhuollon tiimin muodostavat terveydenhoitaja, lähihoitaja ja konsultoiva lääkäri. Maahanmuuttoviraston henkilöstösuositukset tulivat Milja Saksin mukaan yhtiön tietoon vasta viime viikolla. Maahanmuuttoviraston mukaan tämä ei pidä paikkansa. ”Luonan yksiköitä on huomautettu mitoituksista jo aiemmin”, Kuuluvainen sanoo. Milja Saksin mukaan Luonan ja Maahanmuuttoviraston väliset kehityskeskustelut on käyty ’hyvässä hengessä’: ”Kun olemme saaneet palautetta, olemme ryhtyneet korjaaviin toimiin. Rekrytoimme paraikaa uusia työntekijöitä terveydenhuollon tiimiin.”

Myös ohjaajien pätevyys-suosituksista Maahanmuuttovirastolla ja Luonalla on omat näkemyksensä.

Maahanmuuttovirasto suosittaa, että vastaanottokeskuksissa työskentelevillä ohjaajilla tulisi olla vähintään sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, tai vastaavat taidot. ”Luonalla on ohjaajina useita lähihoitajia, mutta meillä ei ole tiedossa, että ohjaajilla tulisi olla vähintään sosiaali- ja terveysalan perustutkinto”, toimitusjohtaja Milja Saksi vastaa sähköpostitse. Luona on saanut Maahanmuuttovirastolta toiminnalleen budjetin, joka on arvioitu suositusten mukaisen henkilöstömäärän mukaan. ”Voi olla, että henkilöstömenoissa on nyt väljyyttä”, Kuuluvainen sanoo.

Maahanmuuttovirasto tehostaa keskusten valvontaa

Maahanmuuttovirasto aloitti vuoden alussa vastaanottokeskusten kokonaisarvioinnin. Virasto käy arvioissa läpi kaikki vastaanottokeskukset ja arvioi, onko toimintaan tarpeen tehdä muutoksia tai lakkauttaa osa keskuksista kokonaan. Samalla Maahanmuuttovirasto tehostaa vastaanottokeskusten valvontaa muun muassa pistokokein. Vuoden tavoitteisiin kuuluu myös yksityisten toimijoiden kilpailutuksen järjestäminen.

Lähde: Suomen Kuvalehti 17.3.2016 (uutista editoitu valintakoetta varten)

Pakolaiskriisi: Vastaanottokeskusten menot 200 miljoonaa – ”Todellisuudessa enemmän”

LUONA OY LASKUTTI VALTIOTA VIIME VUONNA NOIN 15 MILJOONALLA EUROLLA.

Suomen Kuvalehti pyysi Maahanmuuttovirastolta tietoja vastaanottokeskustoiminnan vuoden 2015 menoista. Tilinpidosta selviää, että viime syksynä alkanut turvapaikanhakijoiden määrä aiheutti valtiolle kustannuksia 197,5 miljoonaa euroa. Maahanmuuttoviraston mukaan summa on todellisuudessa vielä suurempi, sillä vastaanottokeskuksilla oli vuoden 2015 lopulla menoja, jotka tulevat kuluiksi vasta tämän vuoden puolella.

Perustamiskustannukset nostivat usean keskuksen hintaa. Nopeasti ja ”yllättäen” syntyneessä tilanteessa Maahanmuuttovirasto esimerkiksi ei pystynyt toteuttamaan hankintalain edellyttämiä kilpailutuksia, ja joissakin tilanteissa yksityinen vastaanottokeskustoiminnan järjestäminen on voinut koitua oletettua kalliimmaksi. Myös vihareaktiot turvapaikanhakijoita ja vastaanottokeskuksia kohtaan nostivat kustannuksia. Sisäministeriön muistiosta käy ilmi, että muun muassa valvontakamerat ja turvapalveluiden lisähankinnat nostivat vastaanottomenoja. Esimerkiksi vartijoita on pitänyt palkata lisää takaamaan keskusten turvallisuus.

Vastaanottokeskuksia ovat perustaneet Suomen Punaisen Ristin lisäksi kunnat ja yksityiset yritykset. Kulut on maksettu kokonaan valtion budjetista eli verovaroin. Yksityisistä vastaanottokeskuksista esimerkiksi Luona Oy on laskuttanut valtiota noin 14,9 miljoonalla eurolla. Yhtiön Espoossa sijaitsevaan yhtä keskusta, Nihtisiltä, on kritisoitu muun muassa vastaanottokeskusten liian vähäisestä henkilöstöstä. Maahanmuuttoviraston tilinpidon mukaan Nihtisillan menot olivat vuonna 2015 noin 1,9 miljoonaa euroa.

Maahanmuuttoviraston vastaanottoyksikön johtaja Jorma Kuuluvainen sanoo, että nyt turvapaikanhakijoita on ”sisässä” noin 25 000 ja heidän kohdallaan pyritään ”pikaiseen päätökseen”.

”Näyttää siltä, että joudumme hakemaan valtion budjetista lisää rahaa. Summista en osaa vielä tarkemmin sanoa”, Kuuluvainen sanoo. Kustannusten kokonaiskuva alkaa hahmottua vasta sitten, kun hakijoiden tilanne on saatu käsiteltyä ja todelliset luvut myönteisistä turvapaikkapäätöksistä ovat valmistuneet. Myönteisten päätösten jälkeen alkaa kotouttamisvaihe: turvapaikanhakija saa kunnasta asunnon ja opetusta muun muassa suomen kielestä. Tarkoitus on saada turvapaikanhakijat nopeasti kouluun tai työelämään: kokonaiskustannusten on arvioitu nousevan vastaanotto- ja kotoutustoiminnan seurauksena 700–800 miljoonaan euroon. ”Kielteisestä päätöksistä voi myös valittaa. Nämä ovat tekijöitä, jotka vaikuttavat kokonaiskuvaan.”

Tänä vuonna turvapaikanhakijoita arvioidaan saapuvan noin 15 000. Sisäministeriö on arvioinut aiemmin, että noin 60 prosenttia saa kielteisen turvapaikkapäätöksen. Turvapaikanhakijoita on saapunut alkuvuodesta 2016 noin 2000. Määrä onkin vähentynyt noin sataan hakijaan viikossa. Alkuvuodesta määrä oli kaksinkertainen. Tilanne selittyy itärajan tilanteella: Venäjältä ei ole tullut enää lainkaan turvapaikanhakijoita. Venäjän kautta tuli pääasiassa afganistanilaisia. Myös Intiasta ja Bangladeshista saapui turvapaikanhakijoita. Heitä on ollut yhteensä noin 250. Esimerkiksi intialaisille Suomi on ollut pääasiassa kauttakulkumaa. Venäjän vaikea taloudellinen tilanne on ajanut ihmisiä etsimään parempaa tulevaisuutta.

Pakolaiskriisi on sekasortoisessa tilanteessa. Sitä yritetään ratkaista EU:n ja Turkin välillä. EU ja Turkki ovat sopineet alustavasti, että Turkki ottaa jatkossa vastaan kaikki Kreikan saarille Turkin kautta tulevat turvapaikanhakijat. Vastaavasti EU antaisi noin kolme miljardia euroa rahaa Turkille ja pohtisi muun muassa maan mahdollista EU-jäsenyyttä.